JÄRVA TEATAJA

NR. 34. LAUPAEVAL, 18. MARTSIL 1944. A. — 4. AASTAKAIK. ÜKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. ● Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 39. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

Bolshevike rünnakuile seisab kõikjal vastas raudne tõrje

Läti vabatahtlikud esinesid tublilt. — Rünnakud kestavad ka Neveli ja Ostrovi juures ning Narva rindel

Führeri peakorterist, 17. märtsil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Kertshi sillapeal ründas vaenlane eile kunstliku udu varjus asjatult. Sissemurrud puhastati.

Nõukogude rünnakud Nikolajevi sillapeale nurjusid vaenlasele kaotusrikkalt tugevais võitlusis. Edasi põhja poole purustasid kahurvägi ja võitluslennukite üksused vaenlase Bugi ületamise katsed.

Ukraina Bugi keskjooksul on käimas kibedad võitlused üle jõe ettetunginud vaenlase võitlusgruppidega. Vinnitsa juures, Proskurovi ruumis ja Tarnopolist ida pool osutasid meie väed nõukogudele rasketes rünnak- ja tõrjevõitlustes edukalt vastupanu.

Põhja pool Dubnot ja piirkonnas Pripeti soodest lõuna pool löödi uued tugevad nõukogude rünnakud tagasi.

Ülejäänud idarindel ründasid nõukogud ruumis lääne pool Nevelit, Ostrovi juures ja Narva rindel. Nende rünnakute edukal tõrjel olid väljapaistvalt kaastegevad läti SS-vabatahtlike üksused.

Kõrgel põhjas valitses Lousi- ja Kandalaksha lõikudes vilgas mõlemapoolne luuretegevus.

Itaalias ründas vaenlane jälle peale ägedaid pommirünnakuid, tugevast suurtükitulest ja soomusjõududest toetatuna, nus-meremaa, india ja prantsuse vägedega Cassinot. Üks vaenlase jõududegrupp, milline suutis tungida linna sisse, löödi meie vahvate langevarjurite poolt otsekohe jälle tagasi. Rasked võitlused on käimas.

Ülejäänud rindel ei olnud tähtsamat võitlustegevust.

Üks saksa võitluslennukite üksus ründas viimasel ööl hea edunga laevu Nettuno ees ja sadama piirkonnas. Seejuures uputati üks 6500-brt. transportlaev, kuna üht hävitajat, ühte suurt maabumissõidukit ja kahte transportlaeva mahuga 9000 brt vigastati raskesti. Peale selle saavutati tabamusi sadamaseadmeisse ning maabumissõidukite vahele.

Tugeva jahilennukite kaitse all lendasid 16. märtsi keskpäeval põhja-ameerika pommilennukid Lõuna-Saksamaale. Enamuses suletud pilvekatte varjul heitsid nad arvukaile asulaile kild- ja süütepomme, eelkõige Augsburgile ja Ulmile. Heolimata raskeist tõrjetingimusist hävitasid saksa õhukaitsejõud ründavaist lennukeist 36, nende hulgas 23 neljamootorilised pommilennukid.

Üksikud briti lennukid heitsid möödunud ööl pomme Lääne-Saksamaale.

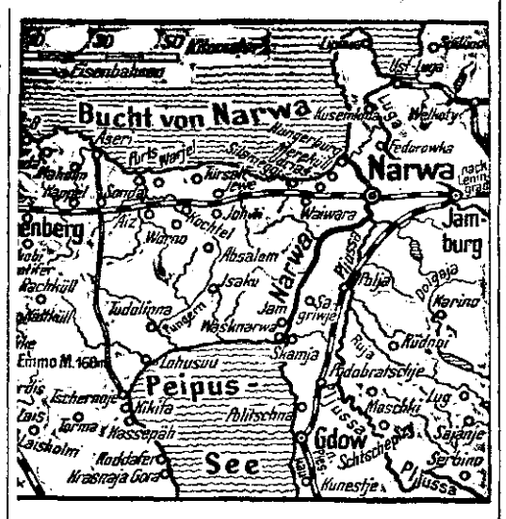

Narva võitlusruum. (Wb)

Bolshevike tulutud rünnakud Neveli ja Narva rindel

Kanalis uputati jälle 4 briti kiirpaati

Führeri peakorterist, 16. märtsil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Mõlemal pool Inguli ja lääne pool Kirovogradi möödusid meie taandumisliikumised rasketes rünnak- ja tõrjevõitlustes teravalt pealesuruva vastasega kavakohaselt. Ukraina Bugi keskjooksul ja lõuna pool Staro-Konstantinovi tõrjuti ründavad bolševistlikud väeosad tagasi või peeti nad kinni. Meie väeosade vasturünnakuga ida pool Tarnopoli paisati tugevad vaenlase jõud tagasi või purustati.

Põhja pool Dubnot alustas vaenlane hulga kütidiviisidega ja tankiüksustega rünnakut. Ta tõrjuti tagasi, mõningad sissemurrud riivistati ja hävitati 28 tanki.

Mujal idarindel jätkasid bolševikud ainult veel lääne pool Nevelit ja Narva rindel oma tankidest ja lahinglennukitest toetatud, kuid tulutuid rünnakuid. Edela pool Narva võitsid meie vasturünnakud uut pinda.

Võitlustes loode pool Nevelit paistis eriti välja Reini-Westfaali 329. jalaväediviis kindral-leitnant Mayeri juhtimisel.

Nettuno sillapeal teostas vaenlane hulga kohalikke rünnakuid, mis osaliselt tõrjuti tagasi vastulöögiga. Kaugelaske kahurvägi tulistas Anzio-Nettuno sadamapiirkondades vaenlase laevakoondisi hea mõjuvusega.

Lõunarindel ründas vaenlane ebatavaliselt raskete pommirünnakute järele, tugeva kahuritule ja tankide toetusel Cassinot. Rünnakud nurjusid siin rakendatud langevarjuriterügemendi „3" kaugelasiku vastupanu tõttu kolonel Heilmanni juhtimisel ja 71. granaadiheitjaterügemendi mõjuval toetusel ülem-leitnant Andreae juhtimisel.

Cassino ruumi kohal hävitati jahilennukite ja õhutõrje poolt 6 vaenlase lennukit.

15. märtsi keskpäeval tungis üks põhja-ameerika pommilennukiteüksus tugeva jahilennukite kaitse all kuni Braunshweigi ruumini ja heitis suletud pilvestiku juures pomme paljudele asulatele. Tekkinud kahjud ja kaotused on vähesed.

Briti terroripommilennukid lendasid möödunud ööl Edela-Saksamaale ja ründasid Stuttgarti linna ja selle ärelinnu. Nende rünnakute juures kaotas vaenlane 66 lennukit, seal hulgas 57 neljamootorlist lennukit.

Üksikud briti häirelennukid heitsid pomme Reini-Ruhri piirkonda.

Saksa võitluslennukid ründasid 15. märtsi hilistel õhtutundidel eesmärke Londoni ruumis.

Sõjalaevastiku julgestusüksused tungisid eilsetel õhtutundidel Kanalis uuesti kallale ühele tugevale briti kiirpaatideüksusele, uputades 4 briti paati ja pöördudes ise täiel arvul oma toetuskohta tagasi.

Tallinn evakueerub

Taludesse kuni 30 km kaugusel Tallinnast pole lubatud asuda. — Mitmele poole maale asutatakse kodud evakueeritavate laste paigutamiseks. — Isiklikke asju võib igaüks kaasa võtta 75 kg

Evakueerimine Tallinnast jatkub praegu pidevalt. Iga päev lahkub linnast kuni 2000 inimest, kes ei ole seotud töö- või ametiülesannetega.

Evakueeritavaid püütakse suunata võimalikult kaugemale sisemaale, et pakkuda neile lähedamaid peatusvõimalusi ja ühtlasi hoida ära linlaste kuhjumist Tallinna ümbruse asulais.

Kuna bolshevike mõrvalendurid pealegi võivad märklauaks võtta ka linnaümbruse asulaid, siis on tehtud korraldus, mille järgi evakueeritud ei saa asuda kuni 30 km kaugusele Tallinnast.

Keelatud tsoon hõlmab seega maaala, mille piirideks on Valkla, Raasiku, Aruküla, Kohila, Maidla, Keila ja Klooga. Korralduse alla käivad ka need tallinlased, kes varem juba on evakueerumise korras asunud linna lähedusse. Ümberasumisel kaugemasse rajooni aitab kaasa evakuatsioonipunkt, kui inimesel endal selleks võimalused puuduvad.

Evakueerituil on lubatud linnast lahkumisel kaasa võtta pakke või muid isiklikke asju kuni 75 kg. Tegelikult aga võib kaalukogust suurendada, kui selleks rongidel või autodel ruumi leidub.

ERÜ osakond „Ema ja Laps" on asunud korraldama 3—16 a. vanuste laste maaleminemist, kelle vanemad käivad tööl ja kel puudub koht, kuhu minna. Laste registreerimine on selleks praegu pidevalt käimas.

Esimene transport lapsi, arvult 160 ümber, sõitis juba Tallinnast välja Vändrasse, kus neil päevil asutati Tallinna laste jaoks lastekodu.

Kuna senistest laste- ja emadekodudest ei piisa, on Pärnumaal asutamisel veel üks lastekodu nendele lastele, kellede vanemad jäävad Tallinna, pealeselle üks emadekodu kolme ja enam lapsega emadele.

ERÜ piirkonnajuhtidele on antud korraldus evakueeritute majutamisel kontaktis vallavalitsustega igati kaasa aidata. Eriti hädavajalikel juhtumeil on piirkonnajuhtidele antud volitus abistada olemasolevate tagavarade arvel evakueerituid ka materjaalselt.

Paljud maaleasujad on pöördunud evakuatsioonipunkti poole järelepärimisega, kas ärasõiduks on tarvis ka sõidulube ja kuidas hakatakse korraldama evakueeritute toitlustamist.

Nagu juba varem teatatud, ei ole evakueerimisel sõidulube tarvis, küll aga tuleb muretseda sõidupilet.

Toitlustamisel on kehtivad Tallinnas antud toidukaardid kuni käesoleva toitlusperioodi lõpuni, millal evakueeritutele vallavalitsustest antakse uued toidukaardid.

Mõnes vallavalitsuses on hakatud nõudma toidukaartide ümberregistreerimisel ka e v a k u e e r i m i s t u n n i s t u s t. Selle kohta on oodata lähemail päevil eri korraldust.

Soomes korraldatakse sõjakahjusid

H e l s i n g i s t. Kuni 1. veebruarini 1944 on soome hindamiskomisjonide poolt otsus langetatud 154. 000 sõjakahjutasunõude asjas ja välja makstud Talvesõjas tekkinud kahjude eest üle 8,6 miljardi soome marga. Lõplik kahjutasudesumma arvatakse tõusvat ümmarguselt 10 miljardile soome margale.

Võitlus Euroopa kultuuri eest

Valitsuse üleskutse tschehi rahvale

P r a h a, 15. 3. (DNB) Böömi-Määri protektoraadi asutamise 5. aastapäeval avaldas protektoraadivalitsus tšehhi rahvale üleskutse, milles üteldakse muuhulgas:

Nende viie aasta jooksul olete selgesti näinud, milliseid hindamatuid paremusi kõigil elualadel on meile toonud kuuluvus niisuguse võimsa poliitilise ja majandusliku terviku alla, nagu seda on Saksamaa. Tšehhi rahvas on teadlik, et selle eest tuleb tal tänada Führerit, kes Böömi- ja Määrimaa võtmisega Saksamaa kaitse alla andis tšehhi rahva saatusele uue õnneliku pöörde."

„Mõtelge sellele," nii üteldakse üleskutse lõpus, „et meie maade heaolu on lahutamatult seotud Saksamaa heaoluga. Töötage kõik selles teadmises, pingutades viimseni oma jõude, et te sel teel tasute vähemalt osa oma võlast Saksa sõduri ja Führeri vastu. Ka need, kes kaua pole aja nõudeist aru saanud, peavad enamluse ohtu arvestades selgusele jõudma et saksa sõduri võitlus on võitlus kogu Euroopa kultuuri ja korra eest. Juudi-bolševistlikele despootidele on meie rahvas ainult mängupalliks südametunnistuseta taotlusile, mis püüavad teid orjastada ja välja kurnata."

Narva pärast teistkordset õhurünnakut

Hävitatud on teiste hulgas kirikud, raekoda, börsimaja, vana apteek ja linnamuuseum

SS-PK. — 8. märtsi hommikul oli Narva linn jällegi mähitud tihedasse suitsupilvedesse. Ööl vastu 8. märtsi ründasid Nõukogude lennukid üheksa tundi peagu vahet pidamata lõhke- ja süütepommidega teistkordselt. Fanaatiline hävitusviha muutis tuhaks ja rusudeks kultuuripaigad, mis varajasest keskajast peale tõendavad siinse rahva ülesehitavat vaimu.

Linna muuseum on üksainus rusuhunnik, Jaani kirik ja õigeusu peakirik on põlenud, Soome-Rootsi kirikutorn on kokku varisenud, ka turu ääres asetsevad ajaloolised ehitused on hävinud. Vanast raekojast ja börsimajast, mis mõlemad on ehitatud Rootsi ajal, on järele jäänud ainult varemed ja vana apteek, mille päikesekellal oli märgitud aastaarv 1661, on purustatud. Auväärsed keskaegsed majad on ühe ainsa hommikuga leekides hävinud ja nende kunstipärased barokkportaalid ja -katuseteravikud lamavad kokkuvarisenud müürirusude all.

SS-sõjakirjasaatja P. Jäntsch

Lühiteated jutustavad...

— USA kolonel Maccormick pidas „New-York Daily News" teatel Paducah's (Kentucky) kõne, milles ta muuseas ütles, et USA-s valitsevat tegelikult 1 miljon kommunisti, vaatamata oma suhteliselt väiksele arvule, ka Washingtoni valitsust.

— Argentiinas jätkub San Juani piirkonnas maavärisemine veel võrdlemisi tugevasti. Elanikkonnal tuli viimastel öödel jälle ööbida leoduses. Pühapäeval varises kokku rida hooneid, mis said juba eelmistel maavärisemistel kannatada.

— 20 õhuvõiduga tagajärjekaimate USA lendurite eesotsas sammunud ülemleitnant Thomas Lynch on, nagu Washingtonist teatatakse, leidnud kangelassurma.

— Nõukogude Liit andis laenu Tshungkingi provintsile Sinkiangile, mida seal tuleb kasutada mäetööstuse arendamiseks, veejõudude kasutamiseks ja — agitatsiooni edendamiseks Nõukogude Liidu heaks.

— Norra peaminister Quisling andis seaduse, mis peab takistama spekulatsiooni maatükkidega.

Aja käsk ja rahvuslik au

Meie lehe tänasest numbrist leiavad lugejad kaks üleskutset, millistes pöördutakse mõlemas enam-vähem otseselt põllumeestele. Ühes rõhutatakse normide kiire täitmise vajadust, kuna teine on pöördumine otseselt Järvamaa põlluharjaskonnale ja maja- ning korteriomanikele väikeasulais seoses evakueeritavate paigutamisega Järvamaale.

Mõlemaid üleskutseid, millised kasvanud välja tegelikuelu tungivaist vajadusist, tuleb võtta täie tõsidusega.

Oleme neile küsimustele juhtinud lugejaskonna tähelepanu siinkohal juba korduvalt. Mis puutub meie tänasesse sõnavõttu, siis tingib seda ainult veel asjaolu, et tegelikult esineb ikka veel inimesi, kes pole suutnud kiskuda endid lahti vanadest harjumustest ning neile järgides toimivad eneselegi teadmata sõjapidamise ja eesti rahva eluhuvide vastaselt.

Raske aeg nõuab igalt inimeselt ta tõelise suuruse näitamist. Just raskel ajal näitab tavalinegi kodanik, kuivõrd ta väärib vaba inimese elu ja tulevikku. Rahvas ja rahvuslikud huvid nõuavad igalt ta individuaalset suurust, kuigi sellega kaasub raskeid enesepiiramisi.

Praegu on silmapilk, kus Tallinn ja teisedki linnad vajavad toitu. Sõjaväe ratsioonid ei muutu mingil juhul, see on igale selge. Aga süüa tahame kõik. Ka see on selge. Ja selge on see, et suuremad keskused, kuhu vaenlane võib teostada terrorrünnakuid, tulevad evakueerida selles mõttes, et sealt peavad lahkuma kõik need, kellel seal pole otsest kutselist tegevust, eeskätt aga naised ja lapsed. Sellega vähendame kõige pealt rahva tihedust asulais ja seega võimaliku terrorirünnaku puhul ka ohvrite arvu, säästes aga seejuures ühtlasi meile kalleid inimesi. Teiseks kergendame tunduvalt asulate toitlusraskusi. On seepärast loomulik, et maa peab andma elamisvõimalusi paljudele neile eestlastele, kes seni elasid linnades. Sellest tuleb saada aru ning mitte jääda ootama nende vastuvõtuks sundkorraldust, vaid astuda ise kohe vajalikud sammud kohaliku omavalitsusasutuste ees, teatades inimeste maksimaalse arvu, millist võimalik paigutada ühte või teise tallu. Sellega tehakse omale ja oma maakonnale au, nagu märgib teisal avaldatud üleskutses väga tabavalt ka Järva maavanem. Sellega välditakse aga ka sekeldusi ja ametasutuste töökoormat, mis praegu niigi äärmiselt raske ja vastutusrikas.

Nagu toimetustöö lõpul vastavalt poolt kontrollides selgus, on arusaamine olukorrast Järvamaal üldiselt hea, mistõttu suur hulk põllumehi-talupidajaid oli juba teatanud, et võtavad oma taludesse nii ja nii palju evakueeritavaid ning ilmunud neile linnadesse koguni järele, ilma et neil oleks olnud oodata sugulasi-sõpru. Kahjuks leidub aga selliste kõrval küllalt ka neid, kes ikka veel ei näi olukorda suutvat õieti hinnata. Ning üllatuslikult on selliseid rohkesti just nooremate põllumeeste peres. Kuna vanemad, teinud ise elus palju läbi ja kogenud mitmeid ja mitmesuguseid eriolukordi, lähtuvad olukordade hindamisel tegelikuelu kogemusist, peaks nooremal generatsioonil olema ometi sedavõrd taibukust ja selget pilku, et suudavad luua pildi kõilmapilgu eluvajadusist. Elu peab nägema lahtiste silmadega. See nõue on kehtiv nii vanade kui ka noorte põllumeeste suhtes. Ja nägema nõnda, et ise ollakse ikkagi üsna väike ja tähtsusetu, kuna seevastu rahvas ja üldsus on kõik. Alles seesuguste arusaamade puhul võime olla uhked oma rahva terviklikkusele ja kindlad, et miski meid ei murra, olgu see siis kas massid rindel või terroripommid tagalas.

Oma üleskutses Järva põllumeestele ja maja- ning korteriomanikele väikeasulais kriipsutab maavanem alla ajakäsu karmust. See üleskutse ei ole ainult tühipaljas sõnade mäng, vaid ametlik, seejuures aga sõbralik pöördumine oma maakonna poole. Tahaks küll loota, et ta tungib vallavalitsuste kaudu igasse majja Järvamaal ja sedamööda igasse südamesse, realiseerudes seal sedamaid ukkeks teoks. Nõnda täidame aja käsku ja oma rahvuslikku kohust ning nõnda hoiame kõrgel oma kodumaakonna ja kogu eestlaste au. See au omab aga kõnealusel korral ka veel äärmiselt suurt elulist, otse ülimat ja möödapääsematut tähtsust.

—sp.

Ohvrite selgitamine jatkub

Isikuliselt kindlakstehtud laibad, mis ei olnud omaste poolt ära viidud, maeti ühishauda

Enamlaste terrorirünnakul Tallinnas surma saanud elanike isikuliseks kindlakstegemiseks rakendas ERÜ äraviidute otsimise ja tagasitoomise osakond ZEV kogu oma personaali.

Haiglate surnukuuridesse ja lahkamiskambritesse koondatud laibad vaadati läbi koos tervishoiupolitsei esindajatega, mille juures arst kirjutas välja surmatunnistused.

Kolmapäeval jõuti seni leitud laipade ülevaatuse ja identifitseerimisega lõpule. Ligi pooltel laipade üldarvust puuduvad isikuttõendavad dokumendid. Nende kohta koostati üksikasjaline laibakirjeldus, kus on märgitud laiba pikkus, arvatav vanus, erilised tunnusmärgid, riietus jne., samuti ka laibaga kaasas olnud esemed, näiteks ehte- ja tarbeasjad. Laipade riietest võeti proovid, mis lisatakse ülevaatusprotokolli juure.

Kõigi isikuliselt kindlaks tegemata jäänud laipade ülevaatusprotokollid, esemed ja riideproovid pannakse lähemal ajal välja ZEV'is, et omaksed võiksid nendega tutvuda ja surmasaanud isikuliselt kindlaks teha.

Laipade juurest leitud väärisehted ja tarbeesemed on võetud ZEV'i korralduse ja antakse lähemal ajal välja terrorirünnakul hukkunute omastele või seadusepärastele pärijatele.

Kõik isikuliselt kindlakstehtud laibad, mis ei olnud omaste poolt matmiseks ära viidud, maeti kolmapäeval Tallinnas ühele kalmistule ühishauda.

Seni leitud laipade järgi otsustades on enamlaste mõrtsukaliku õhurünnaku ohvriks langenud suures enamuses lapsed, naised ja vanakesed.

Iiri meelekindlus jättis isegi Inglismaal sügava mulje

G e n f i s t, 14. 3. (DNB). „Ebatavaliselt üksmeelne Iiri", kirjutab „Manchester Guardian'i" Dublini korrespondent reaktsiooni kohta, mida Iiri avalikkuses esile kutsus de Valera terav ja järsk äratõlemine Washingtonile.

Ameerika märgukiri ja de Valera vastus olevat kogu maal peamiseks kõnesaineks. Seejuures toetab Iiri avalik arvamine üksmeelselt de Valera valitsust, nagu seda Iiris varem niisugusel kujul ei ole nähtud.

Iiri rahvas asub üldiselt seisukohal, et Iiril on õigus olla erapooletu, kuna aga teistel maadel, olgu nende sõjaväljavaated millised tahes, puudub õigus segada end suveräänse rahva asjusse.

Ajaleht „Dublin Evening Herald" osutab sellele, et Iiris ei ole tõusnud ühtki häält de Valera valitsuse selle otsuse vastu. See usaldav hoiak olevatki, mis annab iiri rahvale rahuliku suhtumise olukorda. Kõikjal kiidetavat de Valera väärikat, mõistlikku ja mõõdukat tooni Washingtonile vastamisel.

Valge-Vene kuuleb tõtt Mokva plaanide kohta

M i n s k i s t, 14. 3. (ON). Nõukogude ohvitser Kapor kõneles Minski, Sluzki ja Slonimi linnades oma rahvuskaaslastele. Sluzkis ootas kõneleja saabumist, mis viivitus halva ilma tõttu, üle 4000 inimese, et selle järele palavikulise ärevusega ära kuulata paljastusi nõukogude ohvitseri poolt, kes karmi otsekohesusega, aetud oma südametunnistusest, vapustatuna Stalini timukate julmadest tegudest saksa vägede poolt loovutatud maaladel, tuli sakslaste poole üle. Elanikkonnale mõjus väga tugevasti see vaba, kuid ometi distsiplineeritud ja siiras viis, millega ta mitmetuhandepealise kuulajaskonna poolt esitatud küsimustele vastas meelsasti ja sõduriliku selgusega. Seejuures rõhutas ta eriti, et bolshevikud kohtlevad ka jõukude liikmeid samuti kui muid elanikke. Teadvat ju esimesedki mõndagi ülesehitustööst, mida saksa haldus ja saksa sõjavägi on Valge-Venes korda saatnud. Sellest ei tohtivat mitte kõige vähimatki ulatuda punaarmee või koguni bolshevistliku tagala kõrvu.

Samal päeval kõneles Kapor veel Slonimi rahvamaja saalis, mis kogunes juba mitu tundi enne koosoleku algust rahvast puupüsti täis. Peale selle jälgisid tuhanded inimesed Kapori kõnet valjuhääldajate kaudu väljas turuplatsil. Nad kõik avaldasid oma põlastust Stalini hävitusplaanide suhtes ja tänasid ohvitser Kaporit tema julgete ja avameelsete paljastuste eest.

Hispaania erapooletuse uus juhtunud rikkumine

M a r s e i l l e, 14. 3. (DNB). Inglased suurendasid oma süükoormat uue Hispaania erapooletuse rikkumisega. Pühapäeva pealelõunal ründas hispaania aurikut „Cabo San Sebastian", mis oli Barcelonast teel Valenciasse, Tarragona lähedal üks briti lennuk, tabades laeva kahe pommiga, nii et see sai raskeid vigastusi ja süttis põlema. See kuulmatu Hispaania erapooletuse rikkumine sündis samal tunnil kui saksa auriku „Kilissi" ründamine mõned kilomeetrid allpool Ebro suuet. Pommide heitmise järele ründas briti lennuk madalast kõrgusest uuesti Hispaania laeva, tulistades kuulipildujaist meeskonda, kes püüdis tulekahju kustutada. Hulk meeskonnaliikmeid sai haavata. Nad toimetati ühte Barcelona haiglasse. Üks madrus suri vahepeal saadud haavadesse.

Tunnustus parematest parematele

Riigi sillapea vallutajaid ja Narva rinde tõrjelahingute vapramaid vääristati Raudristide annetamisega

SS-PK. Hiljuti Neveli võitlusruumist kodumaale saabunud Eesti SS-vabatahtlike diviisi paisati pärast kohalejõudmist ühte heitluste tulipunkti Narva rindel, et sulgeda teed enamlaste massrünnakuile ja likvideerida nende üksikud sillapead Narva jõe läänekaldal. Raskeis lahinguis ilmutasid noored eesti grenaderid erakordset vaprust ja surmapõlgust. Vaenlase korduvad rünnaküritused purunesid eesti grenaderide vankumatus kaitses, kusjuures enamlased kandsid veriseid kaotusi. Lisaks sellele vallutasid meie grenaderid ägedas lähivõitluses enamlaste tugevasti kindlustatud sillapea Riigiküla juures. Sealasunud vaenlase üksused hävitati täielikult. Saagiks saadi rohkesti kergeid ja raskeid jalaväerelvi ning võitluspaigale jäi kaugelt üle 200 enamlase laiba.

Neil päevil andis ühe Eesti SS-vabatahtlike diviisi rügemendi ülem standartenführer Tuuling Raudristi üle 55-le diviisi koosseisu kuuluvale eesti rindevõitlejale lahinguis ülesnäidatud vapruse eest. Nende hulgas said 1. klassi Raudristi kavalerika hauptsturmführer Bruus ja oberscharführer Männik. Viimane omandas samaaegselt ka 2. klassi Raudristi.

Nagu midagi pidulikku tundub olevat selles päris tavalises talvepäevas. Väliselt on kõik nii igapäevane. Valvepostid seisavad kaevikus kuulipildujate taga, silmad rändlemas jõe vastaskaldal. Enamlaste granaadiheitjad läkitavad oma tersmürske mõnikümmend meetrit kaeviku taha ja kuski peab meie kuulipilduja täristades duelli vaenlase maksimiga — ühe sõnaga, üsna tavaline rindeõhkkond. Aga siiski! Ühes kaevikusopis, mis viib mõnikümmend meetrit jõekaldast tahapoole, purustatud maja juures, on piki jooksukraavi üles rivistunud rühm grenadere — see juba viitab millelegi! Ja tõesti, täna ongi siin pidulikum sündmus — Raudristide üleandmine viimaste päevade lahingute vapraimaile võitlejale. Kuna aga olukord rindel on pingeline ja iga mehe viibimine tulejoonel on vajalik, siis toimub Raudristide üleandmine koha peal eeslinni kaevikus.

Juba ilmubki rügemendiülem, saadetuna pataljoniülemast. Noor kompaniiülem, kes ka ise on Raudristi saajate seas, raporteerib tulijaile. Võtnud vastu rapordi ja tervitanud sõbralikult ülesrivistunud mehi, pöördub rügemendiülem nende poole lühikese sõjamehekõnega.

Ta meenutab, et seisame hetkel ajalooliselt Narva jõe kaldal, mis on aastasadade vältel olnud kultuuripiirjooneks, piiriks lääne ja ida vahel. 26 aastat tagasi, kui algas Eesti Vabadussõa, toimusid siinsamas ägedad võitlused sellesama vaenlasega, kes nüüdki püüab sirutada oma kätt meie maa ja rahva järele. Meie kohustus on aga ajada nurja see vaenlase eesmärk ja puhastada Narva jõe läänekallas enamlikest jõukudest. Ja siit võib olla ainult edasiminek, mitte aga tagasiminek. Me ei ole enam üksinda, nagu Vabadussõja ajal, vaid meie kõrval seisab Saksa sõjavägi. Lõpuks toonitab ta, et ta annab parimatele parimate hulgast suurima vahvuse tunnusena üle Raudristid.

Seejärele asub rügemendiülem meestele rinda kinnitama puna-valge-musta-triibulisi Raudristi linte. Esimesena saab Raudristi kavaleriks obersturmführer Saaristu, kelle rinda juba varem kaunistab Idaalade vaprusmärk ja talvesõjalint. Oberstuf. oli üks Riigi sillapea vallutamise juhte, viies selle operatsiooni edukalt läbi.

Unterscharführer A. Oolo on alles seitsmeteistkümne-aastane. Hoolimata oma noorusest, on ta siiski parimaid ja julgemaid alljuhte. Oma rünnakrühmaga puhastas ta kogu päev kestnud ägedas lähivõitluses käsigranaatidega 600 meetri pikkuse kaevikuriba vaenlasest, vallutades seega enamuse Riigi sillapeast. Unterscharf. O. vend, kes on vaid paari aasta võrra vanem, sai päev varem lahingus haavata.

Unterscharf. Mällo juhtis osavalt oma granaadiheitja tuld Riigi sillapea vallutamisel. Kui rünnak jäi esialgu peatuma, tõi ta oma granaadiheitja otse kaevikusse ja hävitas siis mõneltkümnelt meetrilt tulistades täistabamustega neli enamlaste võitluspunkrit.

Grenader Vaarik on juba Neveli all paistnud eriti silma rünnakuksustes, samuti ka Narva rinde tõrjelahinguis — selle tunnistajana ehibki nüüd ta rinda Raudrist.

Sturmmann Kits oli sangarlikemaid võitlejaid Riigi sillapea vallutamisel. Ta kodu asetseb teisel pool Narva jõge. Noor grenader aga on kindel, et varsti tuleb aeg, mil vaenlane paisatakse välja meie piiridest ja vabaneb temagi kodu. Ja selleks tahab ta anda oma parima

Nad on üldse kõik tublid poisid siin, parimad parimate seast. Nemad oma sangarlikkuse ja surmapõlgusega on eeskujuks paljudele, nende teod on tulnud kasuks kodumaale ja kodumaa võib nendele uhke olla.

Rügemendiülem on lõpetanud Raudristide rinda kinnitamise ja surunud õnnitelles igaühe kätt. Ta jätab meestega, äsjaste Raudristi kavaleridega, hüvasti, soovides, et nad oleksid edaspidigi niisama vahvad ja et ta tulevikus kuuleks taas nende kangelastegudest. Ning ta lahkub, sest seal kuski kaevikusopis ootab veel mehi, kellede vaprus on teeninud Raudristi. Vastsed Raudristi kavaleridki pudenevad laialt — neidki oodatakse, ootavad kuulipildujad positsioonidel ja vaenlane varitseb teisel pool jõge, peab olema valvel!

*

Raudristi 1. klassi omandasid SS-h'stuf. Rudolf Bruus ja SS-oscha. Rein Männik.

Raudristi 2. klassi said:

SS-ostuf. M. Hunt, SS-ostuf. E. Kilgas, SS-ostuf. E. Saaristu, SS-oscha. R. Männik, SS-unterscharführerid: H. Nugiseks, A. Oolo, K. Mällo, E. Sügis, J. Eplik J. Männik, O. Ers, H. Rent, A. Raud ja E. Kalda; SS-sturmmannid: K. Kaljuste, U. Arn, L. Tallimaas, A. Hallap, A. Kits, P. Kalgan, K. Kangur, J. Rätsepp, A. Talimaa, K. Kalsmaa, V. Kapp V. Käärd, R. Kaarjärv, K. Kotka, A. Valler, R. Jänes, H. Talimets; SS-grenaderid: A. Pärn, R. Kivi, L. Vaarik. L. Õispuu, E. Hõbe, E. Tursk. L. Suurkask, E. Heidik, E. Osko, K. Kass, J.Viilipus, J. Kurro, R. Aus, A. Kirs, O. Liiv, J. Lasser, V. Rosmann, F. Kotkas, E. Kuppar, J. Viitsar, L. Paruseo ja R. Üpser.

SS-sõjakirjasaatja Venda Kask

Bolshevike metsik veretöö Roostojal

Enne mõrvamist on ohvreid metsikult piinatud

Nagu Jõhvist teatatakse, õnnestus bolshevikel mõni aeg tagasi lühikeseks ajaks tungida lisaku valda Roostoja külla, kus mõrvasid mitu kohalikku elanikku. Kõikide mõrvatute juures on märgata metsikuse ja väglvalla jälgi. Nii näiteks on nad nende kätte langenud noormeest Roman Tamme mõrvates löönud tugevaid pussihaavu näkku ja silmadesse. Enamlaste metsiku veretöö ohvriks on langenud veel endine ühispangategelane Nipsust koos abikaasaga ja keegi kohalik elanik Kesler. Peale ülalmainitute on leitud veel ühe naise laip, kellel bolshevikud tapmiskirest aetuna on ära raiunud nina, kõrvad ja rinnad.

Ülal kirjeldatud Roostoja mõrv on uueks tegudega tõestatud näiteks sellest, missuguste punaste mõrvaritega meil tegemist on ning mis ootaks kogu meie rahvast bolshevike Eestisse tungides.

73-aastaselt vabatahtlikult omakaitsesse

Käimasoleva meesisikute arvele võtmisega Rakvere politseijaoskonnas kuni 60. eluaastani omakaitse teenistusse rakendamiseks on jõutud lõpule. Arvele võtmine on kõigiti hästi korda läinud, kuna paljud isikud, kes vanuselt üle 60 eluaasta saades aru praguse silmapilgu hädavajalikkusest kodumaa kaitsel on endid registreerinud vabatahtlikult, et lüüa kaasa meie kodumaa vabastamiseks.

Üheks sääraseks eeskujuandvaks rakverlaseks on Rakveres üldtuntud Gustav Kütt, kes käesoleva aasta 16. aprillil saab 73 aastat vanaks.

Operatsioonipraktika rindeõdedele. (Wb)

Ühest terastihedast päevast

SS-PK. — See on üks külmemaid öid lõppevas talves. Iga rautatud samm lumel jätab kana- ja kaugelekaikuva helina ning meestest mitmed, kes sammuvad rünnaku lähtealusele, lendaksid selle lähikese maa, ainult et mitte see kaugelekostuv ja reetlik heli. Varsti peab olema kõik valmis, pea algab suurtükitule ettevalmistus ja siis üteleb lööksalga ülem selle sõna, mis paneb vaikselt ettepoole liikuma mehed, kes kükitanud üksteise taha, kuulevad üksteise hingamist ja isegi nagu südamelööke.

Pioneerid on avanud omapoolsesse miinitõkkesse läbikäigu — tükk ennaatsalgavat tööd vahetus läheduses vaenlasele, kellest ei tea, kust ta varsti ilmub või millega üllatab.

Nüüd on veerandtund möödanud suurtükitule ettevalmistusest ja mehed on jõudnud holševike poolt üleöö kaevatud põikkraavi ette, mis sulgeb piki Narva jõe kallast lookleva enamlaste kaevikute sikk-saki. Esimene katse üle põik-kraavi pääseda ebaõnnestub: kraavipealne on mineeritud ja grenaderide poolt heidetud esimesed käsigranaadid kutsuvad välja enamlaste poolt marutule. Kaks vaenlase kuulipildujat niidab madalalt üle grenaderide peade ja piki kaevikuid, mille kohal vilistab ja vingub nii võikalt.

Keegi meie kuulipildureist on saanud käsu asuda paremale tulistamispositsioonile, kuna ta oli sattunud „surnud nurka". Lükatult vaid ainsast soovist — vältida pikka ümbermineku piki kaevikuid, lühendada maad ja võida lahingkaaslastele jälle kiiresti anda tuletoetust, hüppab kuulipildur koos riistadega kaevikust välja lagedale, ent just nüüd käib vaenlase tulevikat üle selle neetud maa ja lageda ning lööksalgal on esimene surnu.

Granaat teise järele virutatakse end meeleheitlikult kaitseva vaenlase sekka, kes ikka ja jälle saadab midagi tagasi ja ründajategi hulgas on haavatuid. Pidevalt tuuakse järele laskemoona, — kitsastes kaevikutekäikudes suruvad mehed end laskemoona- ja granaadikastidega edasi kui mööda mingit kitsast toru. Iga paarikümne meetri järele puhatakse, — vahel pole kopsudes enam õhku — siis lõhkeb otse samas granaat ja puistab higised näod üle pruuni savitolmuga.

Ei ole siin mingit loobumist ega järelejätmist: uuesti ja uuesti üritatakse põikkraavist ülemineku, kuni see viimaks õnnestub. Üks bolshevike punker lastakse õhku. Meeste käed hakkavad juba õlast jääma ära granaatide heitmisest — viimaks on ometi 25—30 meetrit vaenlase kaevikutesse tungitud. Siis pole enam edasipääsu. Kergetest ja rasketest granaadiheitjatest ning igat liiki käsitulirelvadest pannakse ründajatele ette tuline sein. Vaenlase parempoolne kuulipilduja ei vaiki ikka veel — kuuleme ta pikki valanguid peakohal. Viimaks ometi saab ta täistabamuse ja vaikib. Tänaseks ja jäädavalt.

Ent ründajatele annab tunda ja jääb meele iga meeter, iga kaevikuauk, mida hiljem märgitakse ühe või teise lahingukaaslase nimega, kes siin või seal seisis, kes siis tabamusest kaamena tuli või toodi tagasi või kes sinna jäi. Hambaid kokku surudes liibub eesti noorus vastu kaevikuseina — paljudel on see esimene tuleristimine — nende meelekohtades vemmeldab veri ja nad tahavad selle lahingu võita.

Grenaderid kuulatavad teraselt. Tõepoolest — vaenlase parempoolne kuulipilduja on välja langenud ega tulista enam. Nii on nüüd märksa kergem. Ründajad püüavad minna edasi üle risti-rästi langenud vaenlaste, et võidelda välja saadud ülesande lahendus ja siis ometi veidi hinge tõmmata tagasi. See majaderühm jõerinnakul pole tea kui kaugel, — ainult paarsada meetrit — see on kõigi pingutuste hinnaks. Majade ümber tuikab maa mürskude lõhkemisest — sealt peab võõras elu kaduma ja andma paika meestele ja nendele, kes selleks veel saamas, — ja kes seni tõepoolest ei teadnud, et Narva kaldal kuski üks meeter kodumaa mulda nii otsatult kalliks on muutunud.

Kell 9 on selge, et edasiminekut enam ei ole, vähemalt otselõõgiga mitte. Kuid sa-

Lühike puhkehetk.

gal ajal saadakse teada, et naaberüksuse lööksalk on jõudnud oma lõõgi lähtealusele, vaenlase külje alla madalasse metsaserva. Telefoniside katkeb kogu aeg ja seda ei jõuta korda seada nii palju kui vaja. Virgatsiga luuakse ühendus naaberüksusega ja pataljoni ülem läheb ise kaasa.

Rünnaku üldjuht annab käsu, et kella 10-eks antakse kõigi jõudude koondatud löök. Nad on juba seal — paremal tiival need naaberüksuse mehed — küllap saavad ehk nemadki midagi aidata.

Ent nüüd teeb punane ägeda vastulöögi ja samm-sammult tuleb hõrenenud lööksalk tagasi oma lähtealusele, igat tagasituleku meetrit oma käsigranaatide tulega kattes. Nüüd on aga ka punaste jõud otsas, — nende jaks ei küündi enam ei kaugemaks ega kangemaks. Nad jäävad kükitama grenaderide tulde ja oma langenute kuhjade vahele.

Kell on 10, ent pole veel midagi. Alles kell pool 11 teatavad raketid paremalt tiivalt, et naaberüksuse lööksalk on oma rünnaku lähtealusel valmis. Ent sealtki ei tule lahendavat lööki — vaenlase tuli on tihe ja madalalt niitev ning rünnak üle lageda oleks asjatu ohverdus. Vaenlase torud puhuvad õhu täis terast, raksatusi ja vingumist.

Meie poolt on kõik inimlik saavutanud oma piiri. Mehe poeg on teinud kõik, mis võimalik ja nüüd istub ta kaeviku põhjas, vaatab ülal säravasse päikesepaistesse, mõtleb vist tagasi sellele paarikümnele meetrile, sellele majaderühmale, kui oma kutsumusi ülimale lunastusele. Siis surub ta silmad kinni ja mürskude lõhkemiste vahele lükkab jälle sisse kogu aeg katkeva mõtte: mitu korda tänase päeva jooksul on mind jälle elule tagasi antud, mulle jälle elu ja tulevased rõõmud kingitud?

— Siis tarretab ta ja müksab kõrvalistujat, väsimusest poolunes, — õige: ta tunneb kõrvalolejat, — ta siis seega elab! Ta pole siis veel see, kes seal eemal kaevikupõhjas. Grenader ootab uut käsku rünnakuks. Ent seda enam ei tule. On korraldus antud: rünnak katkestada ja positsioonidel kaevuda. Nõutakse juurde uut laskemoona.

Lööksalga juhte saab nüüd veidi istuda oma terasest punkris. Ta on suitsetanud ära kõik oma sigaretid, tal on janu ja joob selle kustutuseks gaasitorbikust pruuni vett. Ta oli kogu aeg seal ees ja sai põrutada, ent jääb edasi oma poiste juurde.

Siis tuleb teade obersturmbannführer Farresti langemisest. Juhi surm varitses teda 200 meetrit eemal oma punkrist, lagedal, millest ülelooklevat teed punane oma granaadipildujatega hoidis kogu aeg tule all. Teraspunkris jääb vaikseks. Seda paarihetkelist mälestusteenistust saadavad vaid granaatide lõhkemised, tumedad mütsatused punkri ümber ja lael. Lööksalga juht vaikib. Ning ka ta vastasistuja, pataljoni noor adjutant, kes ehk siis oli juba märgitud selleks järgmiseks. Ta langeski järgmisel päeval teostatud rünnakul.

Eesti grenaderide surmapõlguse ja ennastsalgavuse päeva apoteosil on hele tulesammas, mis äkki kerkib palavalt rünnatud majaderühmast. Sellega käivad kaasas ägedad plahvatused, vaenlase laskemoona lattu langes täistabamus ja hävitas punaste vastupanupesa peapunkti.

Väljas valitseb hele päiksepaiste ja vastastikune häiretuli. Külma on 11 pügalat. Kaevikuääre alla kaevatud lohus magavad mõned grenaderid ja mõned istukil kaeviku põhjas.

Kes kujutleks aga kodus, mis oli selle päeva hinnaks? Tosin langenuid ei ütle ehk küll palju — aga see valuga ja tulega ümbersündimine poisist meheks, rõõmust vihaks — see väljajuurimine noorest elumõttest — see maksab küll.

Varsti on aga kõik juba kaevunud, — majad lõõmitsevad ikka veel õhe erevalgetena ja on mörk tõkketuli.

Homme, — siis algame jälle otsast peale.

SS-sõjakirjasaatja Jüri Remmelgas.

EESTI RAHVA juurdekasvu probleem

K. LAAGUS

4

Kogu olukord on kujunenud selliseks vaid enamiku, peamiselt jõukama ja harituma klassi vastavast mentaliteedist ja hoiakust, milline loomuvastane nähtus meie rahva juurest peaks kiiresti kaduma, kui kogu rahvas ise ei taha kord kaduda.

Varaliselt kehvem rahvas on selles mõttes loomulikumalt elanud. Nad on lapsi kasvatanud, selles õnne otsinud, vaevasid talunud ning nii kõigele loodule määratud elumõtet rohkem täitnud. Ent jõukam ja haritum klass rahvast on oma enamikus selle asemel varasid ja elumõnusid taotlenud, selle endale elumõtteks tõstnud.

Otse paradoksaalne on nähtus, kui mõni kohaomanik maal aretab ja kasvatab suuri tõukarju ja loomi, tunneb sellest uhkust ja rõõmu, kuid enesel on kas üks või paar last, mõnel juhul aga pole neid ühtegi! Laste kasvatamine ja koolitamine olevat raske ning veel raskem varanduse, talu jagamine nende vahel isa surma korral.

Ja sellises elueitavas ning kohusetundetus mentaliteedis on juba paari sajandi vältel süüdi nii meie mehed kui ka naised.

Ent naised võivad küsimusse siiski kergemini pöörde tuua kui mehed. Sest eluemaks, eluloojaks on ju naine, naispool. Temale on antud selleks võime ema suurt õnne ja kurbust tunda, mida mees kogumi teisiti tunneb. Samuti on loodus määranud kõigi elusolendite naispooltele suure tungi emaks saamiseks, ema õnne ja rõõmu taotluseks. Ja naised võiksid maailmas, kui nad seda tahaksid, rahvaid ja riike luua ning neid ka hävitada, ilma et mehed seda tõeliselt takistada saaksid. Nii suur võim on teoreetiliselt selleks naiste käes.

Pole suuremat ja õilsamat armastust kui ema-armastus. Pole haaravamat nähtust kui ema väeti lapsega. Seda on kõik kunstnikud käsitanud, luues selle sümboliks tuhandeid „madonnasid lapsukesega", mis pole muud kui nonde kunstnike vaimustus emast lapsukesega.

Meil on emad nüüd ametlikult ausse tõstetud ja saavad soodustusi, eriti lasterohked emad. See on rõõmustav ja loomulik. See peaks ka rahva iibes varsti neid haavu veidi parandama, mis viimane aeg sinna on löönud ja veelgi lööb.

Ent rahva enese keskel ei leia ema kaugeltki veel seda austust ja eelistust, mis ta tõeliselt väärib. Ta on seal ikka see, kes kõikjal peab esimene viimane olema, kes kõige eest peab hoolitsema. Leidub ka rohkesti rahvaringe, kus emasse teatava alaväärtusega suhtutakse. Vallasemad pälvivad vaid põlgust ja eriti just naiste eneste poolt. See ajast ja arust läinud vaade püsib visalt rahva keskel. Need read ei ole kirjutatud vallasemade propageerimiseks, vaid nende kaitseks, kellele see saatuseks on saanud. Vallasema osa on raske. Ja keegi ei taha selleks saada, nagu ei taha keegi naistest leseks või lahutatud naiseks jääda. Ent kõigel pole ka kunagi võimalust abielluda, kus naiste arv meil alati ületab meeste arvu. Eriti suureks (kuni 50% abieluealisi) on see vahe tõusnud viimaste aastate meestekaotuse mõjul. Ja seda fakti peame arvestama, tahes või tahtmata.

Selle üle peaksid kõik nood naised ja mehed eriti järele mõtlema, kes vallasemadesse halvustavalt või põlastavalt suhtuvad.

Põlastust ei vääri mitte vallasemad, vaid nood abielunaised, kes füüsiliselt selleks võimelised, kuid eelistavad vaba, lasteta elu emakohustustele, isiklikkudes huvides.

Naine või neiu, kes on vallasemaks saanud, ei hülga oma last ja kasvatab selle üles kogu seltskonna suhtumise kiuste, on igati suurem ja tugevam isiksus kui mõni abielus ema. Sellist tugevat ning austamisväärt naisisikut kirjeldab meil E. Peterson-Särgava oma „Elsas", kuigi teos kannatab teatavas mõttes romantismi all.

Iga ema on erilise austuse väärt. Sest ema ja ema-armastus on kogu elu ja olemise looja ning kasvataja maailmas.

Eespool nägime, kuivõrd soomlased on meid ületanud oma rahvaarvuga. Ent soomlastel on siiski üldiseks nõudeks, et igal abielupaaril peaks vähemalt 4 last olema. Sarnane nõue peaks ka meil minimumiks kujunema.

Elu esitab meile kõigile tuhandeid nõudeid ja kohustusi. Eriti veel sõdade ajal. Siis muutuvad ja muudetakse palju selliseid mõisteid ja õiguslikke vahekordi, millest me rahuajal undki ei osanud näha. Ja oma kodumaa, kodukolde ning pere kaitseks võivad igale isikule langeda sellised kohused, mis talt kõige, ka oma elu ohverdamist nõuavad. Need kohustused aga tunduvad meile kõigile loomulikena, kui elada tahame, kui rahvas edasi elama peab.

Võrreldes sellega poleks mitte ebaloomulik nõue, et isikud, kui nad teatava vanuseni on jõudnud, peaksid abielluma ja et igal abielupaaril peaks teatav arv lapsi üles kasvatatud olema. Vastasel korral aga peaksid nad, võrreldes lastega perekondadega, kandma õige tugevalt suuremaid muid kohustusi. Kellelgi pole õigust teiste kulul ja abil enese elu vaid luksuseks ja lõbuks muuta.

Praegu kehtivad seadused võimaldavad laste puudumisel abielulahutust, kui üks pool seda taotleb. Neid seadusi aga tuleks selles mõttes täiendada, et sõlmitud abielu instituut tühistub automaatselt, kui neil teatava arvu aastate järel pole sündinud ühtki last või kui nad adopteerideski pole üles kasvatanud teatava arvu lapsi nii, nagu nad seda oma lastega oleksid teinud.

Järelsoost steriilseid abielusid on meil rohkesti olemas. Ja neid ei saakski õieti abieludeks lugeda. Pigemini võiks neid „usaldusühinguiks" pidada, kui neid mitte mõne halvema nimega nimetada. Ja selliste „ühingute" automaatne annulleerimine abieluliste registrist poleks midagi ebaloomulikku ja ebaõiglast. See oleks mitmes muuski mõttes tarvilik.

Teiselt poolt oleks jälle õigluse mõttes tarvilik, et vallaslapsel ja selle emal poleks mitte üksnes õigus alimente nõuda, vaid vallaslaps, kui isa on kindlaks tehtud, omandaks koos alimentidega kõik tolle isa abielulapse või -laste õigused ühes isa perekonnanimega, kuigi ta elab isast eraldatud ja ema poolt üles kasvatatakse.

Praegusaja teaduse võimete juures (vereproovid jne.) pole isa kindlakstegemine enam nii raske kui varemalt, kui küsimus vaidluseni ulatub.

Lõpp 3. küljel

EK toetus terrorirünnaku all kannatanuile

Eesti Kutsekogude poolt on antud nõukogude terrorirünnaku tagajärjel kannatada saanud Tallinna elanike abistamiseku 250.000 Rm. suurune summa.

Lõppkatsed kutselistes õppeasutistes

Tallinna Tehnikumis toimub praegu lõpptööde hindamine, millede põhjal antakse välja lõpptunnistused.

Tallinna Rakenduskunstikoolis korraldatakse praegu lõppkatsed, mis toimuvad Haridusdirektooriumi määramisel joonistamises ja erialalises kompositsioonis.

UUDISEID KODUMAAKONNAST

Järvamaa põllumehed!

Täna-homme hakkavad saabuma Järvamaale evakueeritavad Tallinnast ja ümbruskonnast. Nende kiireks paigutamiseks on määratud maakonnas üksikud punktid, kuhu evakueeritavaid saabub suuremal arvul. Neist punktidest, millised teatatakse vallavalitsustele, tulevad evakueeritavad toimetada otsekohe edasi taludesse ja väikestesse asulatesse, kus pole karta õhurünnaku ohtu.

Järvamaa põllumehed ja maja- ning korteriomanikud väikeasulais, aeg kirjutab täna meile nõudeid, mis on igale otsesteks seadusteks. Neist nõudeist taleb igal saada aru, ja saada aru õieti. Kui üks Harjumaa vald, kus elanike arv 2000 piires, leidis võimaliku paigutada-majutada lisaks veel 6000 evakueeritavat, siis näitab see, et selles vallas on saadud ajanõudeist õieti aru. Samasugust täit arusaamist ja rahvusliku ühtlust ning rahvuskaaslaste abistamisvalmidust ootan ma kogu Järvamaa rahvalt. Ma julgen loota ja olla kindel, et ühessi Järvamaa vallas ei teki vajadust määrata talusid, kuhu paigutada evakueeritavaid, vaid et kõik talupidajad, maja- ja korteriomanikud ise ja otsekohe ruttavad punktidesse, et viia evakueeritavaid nende uutesse ajutistesse kodudesse. Ma tahan ja julgen loota, et evakueeritavad leiavad neis ajutistes uutes kodudes ees avatud südamed ning et nende elu ja töö seal kujuneb neid raskeid haavu parandavaks, millised tekkisid neile äsja Tallinnas.

Varemeilt tõuseb uus elu ja kättemaks, meie morsal, isamaa- ja rahvusarmastus on tugevam igast vaenlase metsikust terrorrünnakust. Meie võitlejad rindel kirjutavad kuldseid lehekülgi meie teise Vabadusvõitluse ajalukku, andes päev-päeva kõrval järjest uusi tõendeid meie murdmatusest. Siin ei tohi jääda ka tagala üheski asjas rindest maha. Eesti asulatele korraldatud rünnakud on muutnud kogu Eesti sõjatandriks ja meid kõiki sõdureiks. Silmapilgul on meie sõdurikohus — aidata igal viisil evakueeritavaid ja muretseda neile kodu ning peavarju.

Järvamaalased, aeg kohustab ja nõuab. Järgige neile nõudeile ja ajakohustustele nagu õiged eesti mehed, õiged eesti naised ja õiged eesti põllumehed. Tehke au oma maakonnale ja oma enese nimele.

Tallinnast evakueeritavad saabuvad. Olen kindel, et järvamaalased ei oota ühtki käsku ega korraldust nende paigutamiseks. Iga järvamaalane avab rahvuskaaslastele oma südame ja oma kodu uksed. Nõnda näitab järvamaalane, et ta on õige eestlane, õige esivanemate järglane ja õige põllumees.

H. Lipp,
Järva maavanem.

Evakueeritute toitlustamine maal

Toiduaineid, välja arvatud või, saab osta toidukaartide vastu otse talupidajailt

Põllumajanduse keskvalitsuse juhataja on avaldanud teadaande, mis käsitleb Tallinnast evakueeritud isikute toitlustamist.

Mainitud teadaande kohaselt, mille tekst on üksikasjaliselt avaldatud meie lehe ametlike teadete osas, on talundipidajad õigustatud Tallinnast evakueeritud isikuile müüma elatusarbeainete-kaartide kupongide vastu leiba, kuivtoiduaineid ja liha kupongidel trükitud kogustes ning täispiimakaartide vastu piima piimakaartidel trükitud kogustes.

Võikupongide vastu ei ole talundipidajail õigust võid müüa, vaid või tuleb evakueerituil igal juhul osta kaubandusvõrgust või meiereidest. Võikupongide vastu võivad kauplused ja meiereid võid või teisi rasvaineid müüa ainult Turukorraldusvalitsuse poolt väljakuulutatud kogustes. Kartuleid võivad talupidajad Tallinnast evakueerituile müüa elatustarbeainete põhikaartide erikupongi 30-D vastu 10kg iga kupongi vastu.

Leivakupongide vastu leivajahu müües tuleb talundipidajail 1 kg leiva asemel anda 0,75 kg leivajahu.

Talundipidaja võib evakueerituile elatustarbeaineid kupongide vastu müües neilt vastu võtta ainult oma vallavalitsuse templijäljendiga kuponge ja tembeldamise knupäevaga varustatud täispiimakaarte.

Talundipidaja poolt evakueerituile müüdud elatustarbeainete kogused on kohalik vallavalitsus kohustatud kandma talundipidaja 1943.-44. majandusaasta kohustuslike müüginormide täitmise või ülenormi arvele.

Arvele kandmise aluseks on talundipidaja poolt esitatavad tembeldatud kupongid, kusjuures 1 kg leiba tuleb lugeda võrdseks 0.75 kg toiduviljale, 1 kg kuivtoiduainet tuleb lugeda võrdseks 1,25 kg otradele, 25 liitrit piima tuleb lugeda võrdseks 1 kg võile ning liha ja kartul tuleb kanda arvele vahekorras 1:1.

Talupidaja normide täitmise või ülenormi arvele kandmise tehniliste üksikasjade kohta antakse vallavalitsusele üksikasjaliselt juhtnöörid lähemal ajal.

Nõukogude Liidu lennuk tulistas Väätsal kooliõpilasi

Laste kaine ja kindel tegutsemine vältis ohvrid

Kolmapäeva, 15. märtsi keskpäeval ilmus Väätsa valla kohale üksik Nõukogude Liidu luurelennuk, tulistades pardarelvadest madalasse kõrgusesse laskudes parajasti koolist koju minevaid Piiometsa õpilasi. Laste kaine ja kindel teotsemine, mis väljendus selles, et nad jooksid kiiresti võsastikku ja valgusid seal laiali, vältis ohvrid. Ükski lastest ei saanud isegi haavata, kuigi mõrvalennuk teostas veel teise rünnaku pardarelvadest.

Juhtum kinnitab jälle kord kuivõrd tähtis on selgitada ka kooliõpilastele õiget ja kiiret tegutsemist ning manitseda neid alatisele tähelepanule vaenlase lennukite suhtes. Seda igal ajal ja kõikjal. Sellega kõrvuti valgustab juhtum täie selgusega vaenlase õhurünnakute mõtet ja sõja-eesmärke. Vaenlasele ei ole sugugi tähtis, et rünnatavese oleks sõjalise tähtsusega või rünnatavad inimesed sõdurid — ta ainsaks eesmärgiks on tappa ja hävitada ilma mingi valikuta. See on „isakese" Stalini käsu täitmine — hävitada iga eestlane, ka laps, sest kõik nad on ju bolshevike vastased.

Võimüügikohustuse mittetäitjad ei saa võid tagasi

Otstarbekale võinormide jaotusele ja muudele soodustustele vaatamata püsib võinormide laekumises madalseis, mistõttu laste varustamine piima ja piimasaadustega on tõsiselt raskendatud.

Võimüügikohustuse nõuetekohase täitmise järelevalve ja mittetäitjate korralekutsumise algatus on Põllumajanduse Keskvalitsuse poolt avaldatud juhendiga pandud piimatööstuste ja taluvõi kokkuvõtukohtade juhatajaile.

Kindralkomissari korraldusel tuleb või tagasiandmine piimatootjaile ajavahemikus 1. märtsist kuni korralduseni või ülimalt 1. maini ajutiselt katkestada.

Eespool tähendatud ajavahemiku eest lubatakse võid tagasi anda ainult neile piimatootjaile, kes käesoleva majandusaasta esimese ja teise tootmisperioodi võimüügikohustuse kuni 1. märtsini on ületanud või täitnud 50 protsenti ja enam ning jatkavad pidevalt piima äraandmist.

Neile piimatootjaile võimaldatakse võid iga leibkonnaliikme kohta 100 grammi nädalas. Alla 50 protsenti võimüügikohustuse täitjaile ei anta võid tagasi.

Uus korraldus ei hõlma võimüügikoguseid, mis on antud tagasi esimesel ja teisel tootmisperioodil.

Saksa jahilennukite poolt alla tulistatud terrorilennuk, millest ei ole jäänud muud kui hunnik plekki ja rauda. (Wb)

Võitlus Tito jõukude vastu. Kuulipildujad asuvad tulelinil. (Pk.-s. Dick Wb)

Köögiviljade kasvupinda laiendatakse

Lepingu kohaselt tuleb 80 prots. saagist turustada köögivilja kokkuostu keskuse kaudu

Tänavu kavatsetakse köögiviljade kasvupinda tunduvalt suurendada. Vastavad eeltööd selleks on juba käimas. Seniseile köögivilja seemnetagavaradele on lisaks muretsetud seemet välismaalt. On läinud korda muretseda aedviljakasvatajaile ka kunstväetisi — lämmastikväetist ja kaalisoola, ning eelmise aasta eeskujul on aedviljakasvatajaile, kes kasvatavad aedvilja müügikohustuslepingute alusel, nähtud ette preemiad aiandusklassi, aiatööriistade j. t. kaupade näol.

Kuigi möödunud aasta aedviljasaakide üle nuriseda ei saa, mida tõendab juba asjaolu, et Aedvilja Keskühisus ostis mullu kokku ligi 14.000 tonni aedvilja, seeni ja marju, ümmarguselt 6 milj. riigimarga väärtusos, seega tunduvalt suurema koguse kui aasta varem, ei jatku sellest siiski, et kõiki meie tarvidusi täiel määral rahuldada, kuna meil peavad köögiviljad asendama ju ka puuduvat puuviljasaaki ja varem imporditud aiasaaduste osa. Kui veel arvestada üldist toiduainete vähesust põllusaaduste alal, siis on arusaadav, et köögiviljade kasvatamise suurendamine on meil kujunenud esmajärguliseks ülesandeks.

Laiendata tahetakse ennekõike tähtsamate köögiviljade, nagu kapsa, kaalika, porgandi, peedi, sibula ja kurgi kultuuride kasvatamist.

Teiste köögiviljade kasvupindalad jääksid enamvähem endisteks.

Lepingute sõlmimine aed- ja juurviljakasvatajatega on praegu käimas ja nagu nähtub, on huvi lepingute sõlmimise vastu tänavu märgatavalt tõusnud. Selleks on tõenäoliselt kaasa aidanud soodustused ja preemiad lepinguid sõlmijaile.

Nii varustatakse lepinguid sõlminud köögiviljakasvatajaid möödunud aasta eeskujul peale vajaliku seemne veel lämmastik- ja kaaliväetistega, aiandusklaasiga, lavarasmide ja matinööriga. Edasi on lootusi saada vabaks alatööriistu — labidaid, harke, rehasid ja premeerimiseks klaaskaupa.

Aed- ja juurviljakasvatamise lepingute kord on otsustatud tänavu jätta üldiselt samaks nagu see oli möödunud aastal. Olulisim punkt selles on, et lepingusõlmijal tuleb keskuse kaudu turustada 80 protsenti oma toodangust. Lepingud sõlmitakse tootjaga kolmes eksemplaris, millest valge jääb kasvatajale, sinine lepingu sõlminud asutusele ja kolmas, kreem eksemplar, saadetakse keskasutusele.

Kindralkomissari poolt on osa köögiviljade seemneist juba müügivabaks antud ja neid võivad aedviljakasvatajad osta kõigist E. Seemevilja Ühisuse osakondadest ja esindusest tootmislepingu esitamisel.

Aedviljaseemne nõutamiseks tuleb Eesti Seemnevilja Ühisuse kohalikule osakonnale esitada valge eksemplar lepingust ja seda veel enne 1. aprilli. Kaugemal asuvad lepingusõlmijad võivad seemet ühiselt lasta kohale tuua ka kohalike majandusühistute kaudu. Kindel aga on et ilma müügikohustuslepinguta aedviljaseemet ei anta.

Juurvilja pindalasid on tunduvalt otsustanud suurendada ka LO (riigi) mõisad ja nimelt möödunud aasta 800 hektaarilt 1500-le käesoleval aastal. Kui suures ulatuses talupidajad ja aednikud köögivilja kasvupindala saavad suurendada, ei ole praegu veel selgunud, kuna lepingute sõlmimine siin on alles veel käimas.

Aiasaaduste, metsamarjade ja seente kokkuvõtmiseks on Aedvilja Keskühisuse poolt kujundatud kokkuostuvõrk. Tallinnas asuv peakontor haarab oma alla Harju-, Järva-, Lääne- ja Saaremaa, Tartu harukontor omakorda neli maakonda — Tartu-, Võru-, Petseri ja Valgamaa. Osakonnad on keskühisusel Viljandis, Pärnus ja Rakveres, kuna ostupunkte on üle maa loodud ümmarguselt 200, mis peaksid looma kõigiti sobivad eeldused kauba häireteta kokkuvõtuks.

Pimendamisnõuded sõidukite kohta

Vaatamata varem juba teatavaks tehtud korraldustele liiklusvahendite pimendamise kohta esineb siiski veel eksimisi sõidukite pimendamisel.

1. jaanuaril s. a. tühistati kõik eelmiste määrustega teatavaks tehtud pimendamiskergendused Baltimaadel. Sellest ajast alates kehtib nõue täieliseks pimendamiseks kõigi maasõidukite, s. o. mootorsõidukite, nende järelvankrite, trammivagunite, hobuveokite, jalgrataste ja käsivankrite kohta.

Mootorsõidukite helgiheitjad peavad olema varustatud pimendamiskatetega ja kui võimalik, siis eriliste pimendamislampidega. Kui pimendamiskatted ei ole saadaval, siis tuleb helgiheitja katta valgust mitteläbilaskva musta või halli veekindla värviga nii, et allpool klaasi keskkohta jääks vabaks 90×10 mm suurune pilu. Viimasest tulev valgus peab olema nähtav 200 m kaugusele ja mitte enam märgatav olema 500 m kaugusel.

Kui pimendamislambid on olemas, siis tuleb neid lülitada koos seisutuledega. Mootorsõidukite tunnused ja sisevalgustus olgu varustatud sinise tulega. Pimendamisele kuuluvad ka teised vajalikud välisvalgustusallikad, nagu sõidukite ääretuled, järelvankrite tunnused, suunanäitajad ja seisutuled.

Läbi asulate ja üle sildade tuleb sõita vähendatud tuledega, teedel läbi asustamata maastiku võib sõita täistuledega.

Jalgratastel tuleb lambid katta valguskindlalt, nii et ainult allpool lambiklaasi keskkohta jääks 10 mm laiune valgust läbilaskev horisontaalne pilu. Lambi valgus ei tohi enam olla nähtav 500 m kaugusel. Tagatulena kasutada reflekskeha.

Hobusõidukil on nõutav peale eesotsas asuva, ülalt kaetud lambi ka sõiduki tagaküljel, keskkoha ja vasaku väliskülje vahel, punane lamp või nähtav reflekskeha, mitte kõrgemal kui 80 sm. Pealeselle tuleb vajaduse korral sõiduki tagaküljele selle kogu laiuse ühele lauale tõmmata 60—80 sm kõrguselt 10 sm laiune valge triip. Madalad reed on siin välja arvatud.

Taskulambid tuleb tänavliiklemisel varustada sinise valgusega.

Õhukaitse on kõigi kodanike endakaitse

Meie õhukaitse korralduse kohaselt on asulates rakendatud elanikkonna kaitseks üldised õhukaitse tegevkonnad, suuremates asutustes laiendatud omakaitse jõud ja elamutes omakaitse jõud. Kõik eeltähendatud jõud rakendatakse õhurünnaku läbi tekkinud kahjustuste kiireks ja otstarbekohaseks likvideerimiseks, et kahjustused ei saaks süveneda. Üldised õhukaitse jõud on asula õhukaitse juhi otsese käsutuses ning need rakendatakse tegevusse kogu asula piirkonnas, kus kahjustused tekkinud. Laiendatud omakaitse jõud rakendatakse oma ametasutuse kaitseks ning omakaitse jõud elamute kaitseks. Kõik asulate elamud on jaotatud rajoonideks, hoonetegruppideks ja elamuteks. Elamu õhukaitse jõud moodustavad omaette jõugrupi, (korraalhoidjad, virgatsid, tulevalvurid, esmaabiandjad), mis peab suutma likvideerida väiksemad kahjustused omas piirkonnas. Elamu õhukaitse jõudusid juhib elamu õhukaitse juht, kes on määratud ametisse hoonetegrupi juhi poolt.

Elamu õhukaitse juht peab normaalolukorras hoolitsema: 1) et õhukaitse toimkond oleks täisarvuline ja toimkondlased teaksid hästi oma ülesandeid, tunneksid alarmsignaale ja käitumise reegleid õhualarmi korral; 2) et elamu õhukaitse varustus ja vahendid oleksid alati tarvitamiskõlbulikus seisundis ja käepärast; 3) et tulekaitse nõuded oleksid täidetud ja kustutusvahendid olemas ning korras; 4) et kohapeal oleks tagatud kõige lihtsama ja hädavajalikuma esmaabiandmise võimalus vigastatuile; 5) et kogu koosseisule (võõrastele, majaelanikele) oleks ette nähtud varjupaigad pommikildude vastu õhurünnakute puhuks ja varjupaikadesse viivad teed oleksid tähistatud nähtavalt. Peale selle tuleb juhil kontrollida, et pimendamise nõudeid täidetakse täpselt ning pidada korras majaõhukaitse juhis ja õhukaitse toimkonna ning varustase nimekiri.

Õhualarmi olukorras peab juht:
1) ilmuma isiklikult kiiresti kindlaks määratud kohale (komandopunkti), kui kaugus ja olukord vähegi võimaldab, 2) juhtima õhukaitse toimkonna rakendamist kava kohaselt (postide väljapanek) jne., võtta tarvitusele abinõud paanika vältimiseks ja isikliku koosseisu (majaelanike, võõraste) hajutamiseks ning varjumiseks; 3) kontrollima kõigi õhukaitse jõudude ja abinõude valmisolekut ja looma kontakt koostööks naaberõhukaitse juhtidega; 4) omama ülevaate sündmuste käigust oma tegevuspiirkonnas (kaitsepiirkonnas); 5) mingi kahjustuse korral astuma kohe tegevusse, juhtima tegevust kahjustuse kohal olukorra kohaselt sihiga abistada vigastatuid ja panema piiri kahjustuse levinemisele, püüdes jagu saada kahjustusest oma jõududega ja naabrite abiga. Peale selle tuleb kahjustusest kohe teade saata asula õhukaitse juhile.

(Järgneb)

Iga eestlane, kes toob ohvri Vabaduspäeva sõjakorjandusel, on täitnud rahvusliku aukohustuse.

Eesti põllumees

Rünnak Tallinnale on näidanud, mida on oodata bolshevikelt. Nõukogude brutaalsele hävitustahtele tahame vastu seada külma otsustavuse, et kindlalt vastu pidada võidani.

Tallinna elanikkonna eeskujulik hoiak väljendas juba seda vastupanutahet. Tulevikus peavad põllumees ja tööline veel kindlamini teineteisele käe ulatama, sest mõlema töö on relv lõppvõiduks.

Linn on kannud neil päevil raskeid ohvreid. Põllumehele on avaajaks eriti nüüd kõrgeimate tootmise ja äraandmise saavutustega kindlustada linnas rasketes tingimustes loovalt tegutsevate rahvuskaaslaste varustamine, ilma et seejuures kannataks järeleveosaadetised sõjaväele.

Ohvritest ja relvadest kasvab võit! Eesti põllumees, sinu relv on toitlustuse kindlustamine!

Berg
Osakonnajuhataja
Kindralkomissari juures
Tallinn.

Leik
Põllumajanduse Keskvalitsuse juhataja

Õhukaitse valmisoleku kontroll Järvamaal

Käesoleval nädalal korraldati mitmes Järvamaa asulas proovi õhualarmid, et selgitada rakendatud õhukaitse jõudude valmisolekut ja elanikkonna käitumist. Kodanikkude käitumine oli rahuldav, kuid siiski mõned ei näinud hoolivat õhualarmi signaalidest, vaid varjusid alles siis, kui patrullid sellele tähelepanu juhtisid. Samuti oli uudishimutsejaid akendel näha. Need kodanikud, kes liiguvad tänavatel hobustega, peavad need viima lähemasse hoovi, lahti rakendama ja siduma sõiduki külge. Seejärgi tuleb omal minna varjendisse või kaevikusse.

Üldiste õhukaitse jõudude rakendamisel ilmnes mõnes kohas ebaselgusi. Nii oli Türi tuletõrjest välja tulnud vaid mõned üksikud rakenduskonna liikmed. See oli täiesti lubamatu nähe, sest õhukaitse teenistusse rakendatud isikute väljatulek õhualarmi puhul ei ole enam vabatahtlik vaid kohustuslik. Kõik õhukaitse jõud peavad alati iga õhualarmi puhul ilmuma neile määratud kogunemiskohta, kus neile antakse ülesanded ja korraldused tegevusse astumiseks oma tegevkonna juhtide poolt. Loodame, et tulevikus enam sel alal eksimusi ei esine, kuna vastasel korral tulevad tarvitusele karistused, missugused ei ole sõjaajal kerged.

Tallinna eraliikluse jõumasinail liiklemine vastava loa alusele

Tallinna linnakomissari vastava teadaande kohaselt on eraliikluse sõidu- ja veeautodel lubatud välja sõita ainult Tallinna linnakomissari või Tallinn-maa piirkonnakomissari liiklusloaga. Kõik liiklusloata sõiduautod mobiliseeritakse otsekohe.

Eesti rahva ...

Algus 2. küljel

Samas peaks ka vallasema pälvima nii seltskonnas kui mujal mehest lahuselava ema lugupidamise ja austuse ning võima kanda abielunaise tunnuseid, kui ta neid soovib ja kui ta oma last ei hülga ning selle üles kasvatab. Seega sama väärikalt käitub, nagu oleks ta mehest lahus elutsev naine.

Senine, klerikaalide poolt sajandite jooksul arendatud suhtumine vallasemasse ja vallasisasse on lausa ülekohtune, kus selline ema ei vib vaid kukkamõistu, isa aga endist austust seltskonnas ja isegi klerikaalide silmis.

Selles mõttes tuleb kogu me seltskonnal ümber orienteeruda, oma iganenud vaateid muuta jne. ajal, kus kõigil aladel toimuvad tohutud ümberkorraldused ja ümberhinnangud.

See oleks meie rahva iibe ning rahva ühtsuse mõttes hädatarvilik.

Vastavad asutised ongi juba meil mõningaid samme astunud. Loodetavasti järgnevad neile veel teisedki sammud, mis küsimusi ja olukordi paremusele lahendada aitavad. Selleks igale algatusele jõudu ja edu!

Arvestades meie rahva füüsiliselt ja tõuliselt väärtuslikke omadusi, loomulikku intelligentsi, suurt töökust ja püüdlust paremusele, tundub lausa mõistatusena, kui selline rahvas ise ei taotle enese kestvust ja tõusu teiste rahvaste keskel, kuna idapoolsel slaavlusel oleks nagu elusihiks teisi rahvaid allutada, neid enesesse sulatada ja ümber rahvustada. Selline teiste rahvaste „seedimise" protsess käib Venes juba palju sajandeid.

Lõpuks peame siiski lootma, kui olukorra üle oleme selguse saanud, et meie rahvastiku iibes saabub pööre paremusele, tõusule. Meie, rahvas on oma ajaloos tuhandeist raskusist ja laastamisist üle saanud ning saab neist ka tulevikus üle. Rahvastiku iibe tõusu võime eriti maalt, taludest loota, kus elu alati lahedam ja normaalsem on olnud kui linnades.

Võitlus jätkub!

Riivpositsioonid Peipsi järve ja Soome lahe vahel on baasiks rünnakuile

Talvelahing Leningradi all tõi enamlasile nende kaua oodatud ja erakordselt suurte ohvritega ikka jälle taotletud soovi täitmise — „Leningradi vabastamise". See oli alates 14. jaanuarist idarinde põhjalõigus mässavate võitluste „lähieesmärgiks". Vastase ebaharilikult suurest jõududepanusest — heitluse tulipunktides seisis sageli üks terve vaenlase diviis vaid ühe ainsa kilomeetri laiusel võitluslõigul — selgus õige pea, et siin oli mängus rohkemgi, nimelt taheti siin põhjas võitlev Saksa armee ümber piirata, hävitada, siis üle Narva ja Pihkva Eestisse tungida, saavutada juurepääsu Läänemereruumi ning eraldada Soome Saksamaast.

Üle 130 suurüksuse, osalt korduvalt värskendatud, ründas siin enam kui 1500 tankiga ikka uuesti Saksa tõrjerinnet. Siin saavutas vaenlane küll sissemurde, eraldas kord armee üksused üksteisest, kuid ühtki neist osadest ei saadud sisse piirata, rääkimata siis veel hävitamisest.

Ükski Nõukogude sõdur ei jõudnud enne saksa grenaderi, enne eesti või läti vabatahtlikku Narva ega Pihkva alla. Saksa rinde eemaldumisoperatsioonid kujunesid juhtkonna ja väeosade vankumatu distsipliini tõttu meistritööks. Nad võtsid vastaselt tema panuse ja tema neljanda miljonini tõusnud ohvrite operatiivse edu. Suuroperatsioon Saksa põhja tiiva vastu oli ebaõnnestunud, kui viimane juba veebruari lõpus oli täies korras jõudnud oma uutesse kaitseruumidesse. Selle tõsiasja tähtsust rõhutab siingi tookord Põhjaarmee paremale tiivale ruumist loode pool Nevelit kavatsetud löögi luhtumine. Põhjalõigus aga kulgeb võitlusliin, vastupidi äärmiselt liigestatud rindejoonele lõunas või kesklõigus, vastavalt geograafilisile tingimusile võrdlemisi selgesti väljakujunenuna, mida märgivad punktid Narva, Pihkva ja Ostrov.

Ei tohiks olla kahtlust, et enamlased jätkasid talvelahingut kõiki jõude rakendades, et saavutada taotletud tulemust, ja tõesti toimuski üleminek uutel liinidel esimesest järgust teise peagu vaheajata.

Mis puutub võitlustegevuse ägedusse, siis seisid enamlaste läbimurrukatsed Narva juures esikohal. Kontsentrilisel rünnakul kirdest, idast ja sillapeast Narva jõe läänekalda soodes püüdsid enamlased vallutada Narva positsiooni. Ka dessandikatse Narva lahes pidi selleks kaasa aitama. See nurjus, sest ranna- ja õhutõrjepatareid märkasid enamlase dessandiüksusi juba kaugel merel, hävitasid nad või sundisid põgenema. Mis maale jõudis, hävitati kaitsjate poolt. Sealjuures langes meie kätte ka käsk, mis pidurdamatus verejanus käseb mõrvata ka naised ja lapsed.

Riivpositsioonid Peipsi ja Soome lahe vahel ei pea üksnes vastu, vaid nad on ka baasiks rünnakuile, mille eesmärgiks on enamlaste sissemurruruumi kokku surumine. Siin tegevusse rakendatud arvult jällegi ülekaalukail üksusil oli juba tunduvaid kaotusi.

Aga ka lõuna pool Peipsi järve on vastase poolt sunnitud ümbergrupeerumise tagajärjel tekkinud vältimatu vaheaeg lõppenud. Juba käesoleva kuu neljandal jatkasid enamlased oma katseid murda läbi uutest Saksa liinidest Pihkva ja järve vahel. Suure vaevaga toimetasid nad umbes 5 diviisi koos nende suurtükipargiga läbi soiste metsade ida poole järve. Luurerünnakud ja päevi kestev suurtükkide sekkalöömine pidid moodustama aluse tagajärjele — Pihkva linna vallutamisele, mis oli neil ette nähtud juba 23. veebruariks. Nendesamade diviiside vastupanu ees, kes alates jaanuarist saadik, võideldes võsas ja soos läbimärgades saabastes ja mundrites, nõudsid vastaselt iga jalatäie maapinna eest üha uuesti tohutuid vereohvreid, varisevad nüüd juba eelväljal, seega enne peavõitlusliini jõudmist, kokku kõik rünnakud.

Siin purustati juba kolm diviisi. Veel kolmel diviisil ja kolmel soomusüksusel oli raskeid kaotusi. Kuid tähtsad kõrgendikud loode pool Pihkvat on kindlalt sakslaste käes.

Seepeale vahetas vastane oma harjunud kombe kohaselt raskuspunkti. 9. märtsil puhkes suurrünnak põhja pool Ostrovi. Seda oli ette näha. Ka siin toimus jällegi võrdlemisi lühike, aga intensiivne tule-ettevalmistus suurtükkide, granaadiheitjate ja kogulasuuurtükkide poolt. Siis hakkasid tankid liikuma ja neile järgnesid veoautodele laaditud pataljonid. Neid üllatas aga meie suurtükiväe koondtuli ja mis siiski veel asus rünnakule, see hävis Saksa jalaväe ja tema abirelvade tules. Juba neljandat päeva võitlevad enamlased nüüd ka siin lõpplahenduse pärast. Koondatuna 25 km laiusele joonele, paiskasid nad oma diviisid Saksa tõrjerinde vastu. Võitluse tulipunktides kitsenesid lahinguribad ühe kuni kahe kilomeetrini diviisi kohta. Tugeva tankide panusega taheti läbimurdu saavutada. Juba 9. märtsil astus võitlusse umbes 80 tanki ja rünnakusuurtükki. Korduvalt õnnestus neil ka teha sissemurdeid. Kuid siin tulipunktis seisva Ida-Preisi jalaväediviisi grenaderid lasksid tankid endast üle veereda, lahutasid nad saatvast jalaväest ja sulgesid oma peavõitlusliini. Sissemurdnud tankid hävitati liinide taga raskete tankitõrjerelvade poolt.

Nii kujunes Pihkva ja Ostrovi tõrjelahing täielikuks tõrjevõiduks. Juba on vähenenud vaenlase rünnakute hoog. Tema kaotused olid liiga rasked. Kuid pole kahtlust, et lahing jatkub, et vaenlane viskab oma reservid võitlusse edu saavutamiseks. Stalin käskis Pihkva kui Venemaa vanimat ja auväärseimat linna ja Baltimaade võtit võimalikult kiiresti vallutada. Stalinil on rutt „Eesti, Läti ja Leedu vabastamisega"

Me oleme võitluse vastu võtnud, me võitleme lahingu lõpuni ja ajame nurja vastase kavatsused.

Major dr. Dähne.

Evakueerituil tuleb registreeruda uue asukoha tööametis

Kõigil evakueeritud isikuil Eestis tuleb end registreerida oma uues elukohas piirkonnakomissari tööametis. Registreerumisel esitada järgmised andmed: 1) ees- ja perekennanimi, 2) perekonnaseis, 3) rahvus, 4) elukoht enne evakueerimist, 5) praegune elukoht, 6) missugusel kutsealal töötas enne evakueerimist, 7) missuguses käitises ja missugusel alal töötab käesoleval ajal.

Andmed tuleb esitada evakueeritud perekondade perekonnapeadel iseenda ja üle 10 aastat vanade perekonnaliikmete kohta.

Samuti on kohustatud käitis või majapidamine, kuhu põgenikud on paigutatud, end registreerima.

Käitise või majapidamise registreeramiskohus on seega täidetud, kui ta perekonnapea poolt esitatavat teadet oma allkirjaga kinnitab ja teate ära saadab.

Kes registreerimiskohustust ei täida, rikub seega määrust töökohustuse kehtestamise kohta okupeeritud Idaaladel 19. detsembrist 1941.

Sanitaarpersonali koosolek

Paides toimub täna õhtul

Täna, laupäeval, 18. märtsil kell 17.00, toimub Paide linnavalitsuse ruumes sanitaarpersonali nõupidamiskoosolek, millest võtavad osa arstid, õed, sanitarid jne. Meid palutakse vastavalt poolt rõhutada, et kõikide nimetatute osavõtt nõupidamiskoosolekust on vajalik. Samuti palutakse ilmuda ka kõiki praegustel samariitlaskursustel käijaid kui ka neid, kes lõpetanud vastavad kursused varem.

Ühe väikelinna rinderaamatukauplusse on saabunud uusi raamatuid. (Pk.-Bogner Wb)

Sauna võidukäik läänes

Sõja ajal on saunade ehitamine Saksamaal läinud eriti hoogu. Kõige enam saunu on praegu Saksenis

Meie tavaline talupoja saun, ilma milleta ükski korralik eestlane ei kujuta ette laupäeva õhtut, oli alles kuni viimase ajani tundmatu Saksamaal ning mujal läänes. Esimest korda hakati vihusauna vastu Saksamaal huvi tundma 1920. aasta paigu, mil sportlaste ringkondades hakati põhjalikumalt uurima seda põhjust, miks väike soome rahvas annab suhteliselt nii palju häid sportlasi, eriti aga just pikamaa-jooksjaid. Siis satutigi läänes saunale. Eriti sakslased taipasid kohe, et selles „soome saunas" peitub soome spordi edu üks saladusi ning saunale asuti seal tegema elavat propagandat. Kuna saksa keeles loomulikult puudus vastav sõna, siis jäigi „sauna" erioskussõna saksa keelde tavalise „Badestube" kõrvale.

Esimesed saunad Saksamaal olid juba 1930.a. paigu olemas. Berlinis käneldi igatahes sel ajal spordirahva ringkondades saunadest üsna sageli. Ja vändati isegi propaganda-kultuurfiilmi ühest kauni järve ääres asuvast saunast, kust otse lavalt oli võimalik hüpata järve karastavatesse voogudesse. Sauna häid külgi taipasid aga varsti ka teisedki inimesed peale sportlaste; eriti noored vaatasid läänes alul saunale kui moeasjale, hiljem aga taipasid nemadki, et leil ja viht on üpris head ka kehale ning kondile.

Vastavalt sellele tekkisid muidugi ka uued saunad.

Kuid sauna võidukäik läänes sai õige hoo alles siis, kui puhkes sõjakäik idas ja põhjas. Siin paljud sakslastest sõdurid puutusid esmakordselt saunaga kokku; koos soomlaste ja eestlastega nad harjusid üha enam ja enam saunaga ja on üsna kindel, et edaspidi rahulikumate aegade tulles nii mõnigi vahva võitleja põhjasektorist saksa kodumaal laseb endale ehitada sauna, millega ta kuskil Soomes või Eestis sõja ajal tutvust tegi ning millega ta harjus.

Möödunud aastal jõuti Saksamaal koguni niikaugele, et Salzburgis asutati „Saksa Sauna-Ühing". Selle ühingu asutamisega tunnustas riigi tervishoiuminister dr. Conti ametlikult sauna tervishoidlikku tähtsust rahvussotsialistliku tervishoiukorralduse raames.

Nagu juba eelpool tähendatud, hakati Saksamaale ehitama saunu. Praegu seisab saunade poolest Saksamaal esirinnas Saksseni piirkond, kus on avatud 23 sauna-asutist. Esimeses järjekorras ehitati saunad tööstusasutiste poolt käitistes teenivate isikute tervisheiu huvides. Aga juba ehitasid endile avalikke saunu ka kogukondlikud omavalitsused.

Saksa ajakirjanduses tuntakse saunade ja nende ehitamise vastu õige laialdast huvi. Kõige enam käsitlemist leiab keris. Mainitakse, et kuni möödunud sajandi lõpuni tunti Soomes peamiselt n.n. loomulikku kerist, kus kivid laoti lihtsalt sauna nurka hunnikusse, kus nad kuumendati. See suitsusaun on meilgi ju väga hästi tuntud. Edasi kirjeldatakse moodsamate keristega saunade ehitamist, kusjuures „suits läheb juba korstna kaudu välja". Meie uuema kerisega sauna nimetatakse läänes ka kaminasaunaks.

Saunade ehitamine võib ju olla mitmesugune, kuid peaasi on ikkagi see, et saun tervishoidliku tegurina on läänes leidnud üldise tunnustuse ja et ta jätkab seal kiiret võidukäiku.

Viimse padrunini

. . . ärge kaotage külma verd, mu poisid!" Rühmaülema sõnad segunevad kuulipilduja raginasse. Lõhkev granaat sunnib noort leitnanti viskuma lumme, vaevalt ta isegi kuuleb enese sõnu. Neid sõnu on ta hüüdnud vaid selleks, et midagi öelda. On siin veel tarvis sõnu? Siiski. Eesti rindemees ei kaota kunagi külma verd, ent lootusetus olukorras üks julgustav sõna on kaaluvama tähtsusega, kui hilinenud abi.

Toredad poisid need vabatahtlikud. Kartmatult ja üleolevalt liiguvad nad sinna kus neid ei teata oodatagi, — aga kus nende salapärane ilmumine on alati hädatarvilik ja vaenlasele kaotus maksev. Näiteks, rühmasuuruse üksusega valmistada vaenlasele hävitavaid üllatusi, on seotud hulljulge riskiga. Kuid selles seisabki kogu võlu, panna mängu enese ainuke vara — elu, et tunda üleolekut vaenlasest! Selle teadmisega on meie vabatahtlikud ligi kolme aasta pikkuse sõjasõidu jooksul ammugi läbi imbunud. Nad ei karda takistusi, mida kavatsetakse, seda viiakse ka läbi. Olgu see meie kõigi kodumaa kaitsjate üheks tunnetavamaks omaduseks.

See oli ühel ööl, kui tihedas lumetuisus asus leitnant K. rühm oma kardetavale teekonnale. Eesmärk on kindel: umbes kolm kilomeetrit ida suunas, kuhugile metsatuka juurde, jäi päevasel taandumisliikumisel maha kaks meie haavatut ja need tuli sealt iga hinna eest tuua läbi rinde, sidumispunkti. Selleks tuli esmalt ületada rindejoon, tungida sügavale vaenlase tagalasse, leida pimedas taisuses öös ja võõras maastikus nimetatud metsatukk ja otsida seal ülesse haavatud sõbrad, et neile anda tarvilikku esmaabi, kui see pole juba bilinenud, siis hiilida koos haavatutega tagasi rinde suunas, teistkordselt ületada rindejoon ja toimetada haavatud sidumispunkti — see pole kerge ülesanne. Seda teadsid ka mehed oma lähtepunktist lahkudes, seepärast oldi äärmiselt ettevaatlikud.

Rindest läbiminek läheb libedalt. Väikese oru võsastunud kallastpidi roomavad mehed mööda vaenlase postidest, kes soendavad endid oru põhja tehtud tule ääres. Nad ei paista vähematki märkavat, et neist ainult mõne meetri kaugusel hillib surm. Ent meie ülesandeks pole nüüd ärritada neid. Rahulikult lastakse neil edasi soendada ja praadida tulel verist hobuseliha . . . Meestel aina sügelevad käed bolshevikke kas või püssipäradega vaikseks teha, kuid see oleks õli enneaegne tulle valamine. Palju tähtsam on meie kahe haavatu saatus. Selle teadmisega eemalduvad vabatahtlikud ettevaatlikult vaenlase tihedast patrullidest, ikka kaugemale ta enese selja taha. Kuskil seal eemal metsas lamavad sõbrad — kohustus nende päästmiseks kutsub!

Pika tunni sumavad meie kartmatud poisid ringi päevase lahinguvälja tallatud lumes, käes relvad, igal hetkel valmis tulistamiseks. Siin-seal mustavad lumel bolshevike laibad ja laialipillatud varustus, kiivrid, ümarikud katalokid, riideräbalad, poruks pekstud püssid. Aeglaselt laskub pehme lumevaip vaenlase viletsale tagalale, nagu troostiks, et uus algav päev ei näeks ta tohutuid kaotusi.

Lõpuks leiavad pimeduses ja lõpmatuses ümberluusivad vabatahtlikud metsatuka. Ümbruskond kihab vaenlasist. Suure lärmi ja vandumise saatel sõlevad nad üles omi kahuriloksusid. Levib vastikut imalat haisu. Ons see veel üldse võimalik, leida siit omi haavatud kamraade? Kas jõuavad sõbrad neid leida veel viimasel hetkel? Ettevaatlikult otsivad vabatahtlikud läbi iga viimase meetri väikeses metsatukas. Õnneks ei leidu metsa all ühtki nõukogude sõdurit. Vähemalt elusat mitte. Vaatamata pingutavale mitmekordsele otsimisele, ei leita aga ka meie kahte haavatut kuskilt. Meeste meeleolu langeb märgatavalt. Lootusetu vaikus suleb alati lõbusate poiste suid. Vaenlase askeldavaist jõukudest kõrvale hoidumine nõuab omakorda pingutavat tähelepanu ja hulljulgust. Mida teha? Viimaseks lootuseks jääb, leida haavatuid päevase liikumiste lähiduses. Murelikuna asuvad mehed tagasiteekonnale, vast suutsid haavatud end ise lohistada rinde poole — suutsid end ehk ise aidata, see on ainuke lootus.

Hiilivate kassidena ja veel enam tähelepanelikumalt kui tuldi, luusivad meie mehed päevastes jälgedes. Ühe sügava kraavi põhjast leitakse meelemärkuse kaotanud haavatud. Omal jõul on nad pimeduse tulekul metsatukast siia lohistanud, kuni lõppes jõud. Üksteise kõrval lebavad need kaks head poissi sügaval kraavi põhjas, valus joon suletud huulil... Lonks konjakit, sidemekohendus ja peagi avavad kanderaamile asetatud mehed lühikeseks tänupilguks silmad. Abi jõudis siiski viimasel hetkel!

Osa mehi asub viivitamatult kanderaamide juurde. Nüüd pole enam aega kaotada minutitki, kuna haavatud vajavad kiiresti arstlist abi ja raskem osa teekonnast seisab alles ees. Idataevas lööb punetama. Umbes tunni pärast saabub hommikuhämarus, selleks ajaks peab olema ületatud rindejoon, kui ei taheta jääda päevaks vaenlase tagalasse. Tuisk on lakanud. Eestlaste väike salgake kiirustab, vaheldumisi kannavad mehed haavatuid. Leitnant orienteerub hetkeks maastikul, et vältida asjatut ümberkolamist, ettevaatust ei tohi hetkekski unustada! Kõik läheb takistamatult, rindejooneni võib olla vast veel kilomeeter. Vahepeal lootusetu tunduv ülesanne näib iga silmapilguga lõppeesmärgile. Õnnelikull jõuavad mehed väikesele kõrgendikule. Tõmmatakse hinge, närvid on teraskeeltena pingul. Kui ainult vaenlasele saaks jääda märkamatuks. Leitnant püüab pilguga puurida läbi kasvava hommikuhämaruse, et leida sobivamat teed viimaseks, kõige raskemaks etapiks. Juba annab ta käega märku edasiliikumiseks, kui äkki — neli, viis tumedat kogu kerkib mäerinnakul lumest, umbes 50-nd meetrit meie meeste ees. . . Kähe röögatus läbib hommikust vaikust:

„Ruki verh!"

Hetke seisavad meie vabatahtlikud liikumatult. Järgmisel silmapilgul viskuvad nad lumme, vaenlase esimene kuulirahe vuhiseb üle pääde. Need! Veel enne lõppu sattuda kokku vaenlase patrulliga. Nähtavasti olid bolshevikud meie iseäralikku rühma juba varem märganud, kuid pidades omadeks, oli vahemaa kahanenud vaid mõnekümne meetrile, kuni nad lõpuks kuulsid meie summutatud eestikeelset kõnet ja taipasid. Vihaselt tulistavad vabatahtlikud mäerünnakut. Nüüd ei aita enam tähelepanu ja kavalus, vaenlane on avastanud meie rühma, relvad ja julgus otsustavad asja! Esimeste vaenlastega saadaksegi toime, kuid uusi saabub üha juurde. Poleks kaasas haavatuid, poleks asi kaugeltki nii hull, kuid haavatuid ei tohi maha jätta. Peagi on väike kõrgustiku kuppel sissepiiratud vaenlase massist. Meie meeste seisukord muutub täbaraks. Ilm valgeneb, hommik on käes.

Siilikujuliselt kaitsvas ringis lamavad vabatahtlikud kõrgustiku tipul ja tulistavad meeleheitlikult igast küljest peale tungivaid bolshevikke. Paljaste käte ja püssitääkidega on kaevatud lumme lame auk, mille põhjas lebavad haavatud, neid on nüüd rohkem kui kaks.

See on ainult ime, et väike salgake eestlasi suudab vastu pidada. Laskemoon on lõppemas. Kaks tundi vahetpidamata on bolshevikud end asjatult veristanud, jättes mäerinnakule loendamatud laipade hunnikud. Kaua see enam ei või kesta nii. Iga minut ähvardab vaenlase laviin rulluda üle kõrgustiku, pühkides sealt jäädvalt meie vabatahtlike vapra salgakese. Abile ei või lootagi, sest siis läheks tarvis tugevaid jõude. Varsti saabub hetk, mil igale mehele on jäänud viimane padrun tulistamiseks, see saab olema otsustav silmapilk. Rühmaülem, noor leitnant, tõuseb kuulirahes, et öelda oma meestele sõnu: „Viimasel hetkel ärge kaotage külma verd, mu poisid!" Ja mida tähendasid need lootusetus olukorras lausutud sõnad? Seda, et elusalt pole saanud vaenlane ühtegi eestlast, ega saa kunagi seni, kui me pole kaotanud külma verd!

* * *

Mida lisada veel? Vast seda, et mõni minut hiljem murdsid meie tankid läbi rinde, ajasid laiali kõrgustikku piirava vaenlasemassi, mis mõne silmapilgu pärast, kui tankid poleks tulnud, oleks valgunud üle kõrgustiku. Meie mehed poleks olnud aga siis elavate kirjas. Mida aga lisamata ei saa jätta, on see, et meie vabatahtlikud ei kaotanud külma verd ka viimasel kriitilisel hetkel ja nad pääsesid ainult tugeva tahtejõu ja julge eneseohverdamise tõttu, täites oma ülesande. See oli ainult väike episood meie vabatahtlike möödunud nädalate võitlustest idarinde põhjalõigus.

Hy.—

Mille eest nad surid?

Rindereporter: . . . ja siis loen ma tema kahvatutelt huultelt ta viimseid sõnu: „Meie relvastustööstuste . . . aktsionäärid . . nad elagu . . . elagu . . . elagu!"

TÜRI UUDISED

Hoolitsus evakueeritute eest. ERÜ Türi komitee ja naisomakaitse on võtnud endale meeldivaks kohustuseks abistada Tallinnast evakueerunuid, võimaldada neile ajutist peavarju ja pakkuda sooja toitu kuni sihtkohta jõudmiseni. Selleks on raudteejaamas korraldatud valve, et evakueeritute rongide saabudes Türil mahatulnud evakueerituid toitlustada ja abistada lapsi ja vanakesi ümberistumisel või maale saatmisel.

Selle lahke hoolitsuse ja toitlustamise eest on paljud evakueerunud avaldanud oma sügavamat tänumeelt Türi abivalmis naisperele.

Õhukaitse selgituskoosolek. Seoses viimaste õhurünnakutega toimus tuletõrjeühingu ruumes õhukaitse selgituskoosolek, millel selgitavate sõnavõttudega õhukaitse korralduse üle esinesid Harju-Järva abiprefekt J. Reio, Järvamaa õhukaitse referent Rünne ja Türi jaoskonna politseiülem A. Meisalu.

Suurimat tähelepanu juhiti koosolekul pimendamiseeskirjade teostamisele, mis kodanike poolt pole leidnud ikkagi veel küllaldast tähelepanu. Viimaste pommitamiste kogemused on aga näidanud, et isegi üksikud talud, kui need pole pimendatud, võivad kujuneda pommirünnakute eesmärgiks. Sellepärast on täielik pimendamine esimeseks nõudeks õhurünnakute vältimiseks. Nüüdsest peale karistatakse pimendamiseeskirjade rikkujaid mitte ainult rahalise trahviga, vaid ka arestikaristusega. Seejuures tehakse ka iga majaomanik vastutavaks oma maja pimendamisnõnete täitmise eest.

Edasi selgitati pööningute korrastamise vajadust, tulekaitset, alarmsignaalide iseloomu ja kodanike endakaitset ja esmaabi teostamist õhurünnakute korral.

Et kontrollida kodanike käitumist ja valmisolekut õhurünnakute puhul, toimus kesknädalal linnas õhualarmi proov, mis kestis pool tundi ja mille kestust tähistati vedurviledega, nagu see sünnib tõeliku õhuohu korral.

Jagati pooltaldu. Linn sai neil päevil 150 paari pooltaldu väljajagamiseks mittekutsekoguliikmeile. Lube pooltaldade saamiseks on antud eeskätt neile, kes seda enam vajavad, osalt kooliõpilastele.

Tuletõrjeühingul tuleb peakoosolek. Türi linna vabatahtliku tuletõrjeühingu peakoosolek on kokku kutsutud 26. märtsiks. Koosolek toimub ühingu ruumes algusega kl. 11. Päevakorras on 1943. a. tegevus- ja kassaaruanne, 1944. a. eelarve ja valimised põhikirja järele.

Kanada vähendas lihaeksporti

Göteborgist. Kanada pekisaadetised Inglismaale on Londoni „Economisti" teatel uue kaubalepingu raamides vähenenud ühe kolmandiku võrra. Inglismaal vähendatakse sellele vastavalt tarbijate lihanormi.

Eesti kodu kaitsel enamluse vastu langenud

Hermann Karing'ut

mälestavad sügavas leinas

abikaasa väikese pojaga, vanemad, õde perekonnaga, vend perekonnaga ja vennad.

Lühikese raske haiguse järele lahkunud kaasvõitlejat

Noor

Arnold Sorval'i

sünd. 7. 4. 1923.
surn. 11. 3. 1944.

mälestavad 5. Piirikaitse Rügemendi Ülem ja kaasteenijad.

Matmine Järva-Madise kog. kalmistul 21. märtsil s. a. kell 1 päeval.

Soovin osta pehmet MÖÖBLIT (moodsat), raadioaparaati ja puhvetikappi. Teatada sit. „Mööbel."

HOBUNE (23.a. vana) vahetada noore lehma ehk varsa vastu. Teatada Paide, Rüütli tn.36, Matskevitsch.

Albu Vallavalitsus vajab VALLASEKRETÄRI ABI. Soovisavaldused esitada hiljemalt 28. märtsiks s. a. Telefon Aravete 2-a. Albu Vallavalitsus.